

Schriftelijke Reactie

op

**Aanvullende Conclusie d.d. 22 januari 2008
van Advocaat-generaal mr. Machielse**

Ernest Jacobus Johannes Louwes

tegen

Het Openbaar Ministerie

Hoge Raad der Nederlanden

te 's-Gravenhage

Griffienummer

02057 / 06 H

Raadsman: G.G.J. Knoop
Knoop & Partners Advocaten te Amsterdam¹

¹ Deze schriftelijke reactie is mede opgesteld door mr. P.B.A. Acda, juridisch medewerker verbonden aan Knoop & Partners Advocaten te Amsterdam.

INHOUDSOPGAVE

I Preliminaire opmerkingen op aanvullende conclusie Advocaat-Generaal

II Inhoud van de aanvullende conclusie

- Inleidende opmerking: inconsistentie met eerste conclusie Advocaat-Generaal
- Analyse verklaring Huis in 't Veld: een novum
- Verklaring verbalisanten Eshuis en Bruins: geen weerlegging van het novum
- Verankering verklaring Huis in 't Veld terzake het niet belangrijk achten van informatie door verbalisanten
- Het waarom van het ondertekenen van de concept-verklaring
- Verankering terzake de waarschijnlijkheid van juistheid verklaring Huis in 't Veld
- Onwaarschijnlijkheid en inconsistentie van Michael de Jong voor Uw Raad

III Nova gebaseerd op gewijzigd inzicht deskundige: analoge toepassing standpunt College van Procureurs-Generaal

IV Eindconclusie

1. De verdediging brengt hierbij in de schriftelijke reactie op de Aanvullende Conclusie van Advocaat-Generaal mr. A.J. Machielse van 22 januari 2008. In deze reactie zal tevens worden ingegaan op de verhoren van een zestal getuigen bij de Raadsheer-Commissaris mr. A.J.A. van Dorst bij de Hoge Raad.

I Preliminaire opmerkingen op aanvullende conclusie Advocaat-Generaal

2. In paragraaf 2 van zijn aanvullende conclusie bespreekt de Advocaat-Generaal een aantal preliminaire opmerkingen.
3. Ten eerste verwijst hij naar de rechtspraak van Uw Raad omtrent intrekking of wijziging van een eerder afgelegde getuigenverklaring. De analogie hiermee gaat mank vanwege het feit dat het hier niet om een wijziging of intrekking van een verklaring als zodanig gaat maar om een getuigenverklaring waaruit blijkt dat een eerdere verklaring van de getuige niet volledig door de verbalisanten is opgetekend, welke volledige optekening thans als een nieuw feit heeft te gelden omdat het niet-opgetekende deel van de verklaring voor de strafrechter destijds aanleiding was geweest om de bewijsmiddelen anders te beoordelen. In dit licht is het derhalve niet juist om van een aanvrager tot herziening te verlangen dat deze zelf een plausibele verklaring geeft waarom in een getuigenverklaring dergelijke gegevens ontbreken. De bewijslast is juist hier omgekeerd: indien er geen aannemelijke verklaring valt te geven van de kant van de betreffende verbalisanten voor een dergelijke discrepantie, heeft een dergelijke nieuwe verklaring als een nieuw feit te gelden.
4. Deze situatie doet zich hier voor nu de terzake gehoorde verbalisanten Bruins en Eshuis geen plausibele verklaring kunnen geven waarom de heer Huis in 't Veld, ondersteund door de onder ede verklaringen van de heer Scholten en de heer Steverink, zeer stellig heeft verklaard dat hij destijds *voordat* het eigenlijke verhoor aanving door deze verbalisanten, wel degelijk onder de poort van de begraafplaats tegen deze verbalisanten heeft gezegd dat M. de J. hem op 24 september 1999 vertelde dat de weduwe was vermoord met zeven messteken.
5. In deze schriftelijke reactie zal over dit aspect later worden ingegaan maar voor nu is van belang vast te stellen dat de AG een onjuiste maatstaf aanlegt.

6. Ten tweede, en dit betreft de derde preliminaire opmerking van de Advocaat-Generaal waarin hij gewag maakt van “*een contante stroom van gegevens en onderzoeksresultaten*” die aan de Hoge Raad ter beschikking is gesteld”, geldt het volgende. De Advocaat-Generaal ziet hier over het hoofd dat deze “*stroom van gegevens*” niet alleen zonder uitzondering zien op nieuwe feitelijke gegevens, die overigens mede afkomstig waren van het Openbaar Ministerie zelf (het NFI), maar gaat er ook aan voorbij dat het College van Procureurs-Generaal *zelf* is geweest die eerst enkele weken geleden het zogenaamde oriënterend vooronderzoek in de Deventer Moordzaak afrondde en zelfs kort voor het nemen van de aanvullende conclusie van de Advocaat-Generaal het zogenaamde ‘eindrapport’ aan de verdediging en ook de Advocaat-Generaal bij Uw Raad ter beschikking stelde.²
7. Ook in dit eindrapport worden wederom aanvullende stukken door Justitie zelf aangedragen en verslag gedaan van aspecten die door Justitie in deze zaak zelf zijn onderzocht, zonder een verzoek van de verdediging.
8. Zo is bijvoorbeeld in dit eindrapport, een aspect dat de Advocaat-Generaal overigens niet in zijn conclusie betreft, op pagina 24 thans expliciet erkend dat:

“De raadsman stelt dat het FLDO van oordeel is dat de afwezigheid van oplichting bij het gebruik van de crimescope niet de afwezigheid van biologische sporen garandeert. (...) De stelling van de raadsman klopt. Het kan zijn dat er op de blouse nog biologische sporen zijn die niet zijn onderzocht, omdat ze niet konden worden gedetecteerd met de crimescope.”

9. In het licht van **hoofdstuk VII** van het inleidend herzieningsverzoek, waar is aangetoond dat de door het Hof voor het bewijs geaccepteerde tweede hypothese van het NFI terzake het biologisch sporenmateriaal berustte op de aanname dat door afwezigheid van oplichting middels de crimescope terzake de blouse de zakelijk-contact hypothese door het Hof als niet waarschijnlijk werd geacht, is reeds deze

² Brief van het College van Procureurs-Generaal d.d. 21 december 2007

nieuwe bevinding van de zijde van het College van Procureurs-Generaal als een novum te beschouwen binnen het kader van de bewijsredenering van het Hof.

10. Ook hieruit volgt dat het niet juist is te suggereren dat het de verdediging zelf zou zijn geweest die steeds uit eigener beweging een dergelijke “*stroom van gegevens*” heeft geïnitieerd, zonder hierbij in ieder geval de vaststelling te betrekken dat de verdediging zich steeds genoodzaakt zag om op de vele door Justitie eigener beweging uitgevoerde ‘onderzoeken’ te reageren.
11. Ten derde, aangaande het eerste preliminaire argument van de Advocaat-Generaal, stellend dat terzake deze herzieningsprocedure slechts sprake zou zijn van het oproepen van nieuwe feitelijke vragen over de bewijsvoering, ziet de Advocaat-Generaal een essentieel element over het hoofd. Juiste lezing van het herzieningsverzoek met aanvullingen leert dat hiermee juist geen vragen worden opgeroepen. Integendeel, het confronteert Uw Raad met een scala van nieuwe feitelijke gegevens, waaronder nieuwe rapportages van het NFI over bijvoorbeeld de waarde van het biologisch sporenmateriaal, die ontegenzeggelijk een ander licht werpen op de voor het bewijs gebruikte tweede hypothese van het NFI uit de jaren 2003/2004.
12. Daarbij is niet relevant dat, zoals de Advocaat-Generaal stelt, “*in onderhavige zaak...er uitvoerig gelegenheid is geweest tot het weerspreken van belastend bewijs*”. Het feit dat in een bepaalde strafzaak het recht van hoor- en wederhoor is uitgeoefend, laat onverlet dat een veroordeelde nog steeds aan Uw Raad nieuwe feiten en omstandigheden kan voorleggen. Anders gezegd, de vraag of en de mate waarin dit recht om belastend materiaal te weerspreken is uitgeoefend, staat geheel los van de validiteit van de aangedragen nova. Het gaat hier om twee afzonderlijke juridische grootheden.
13. Ten vierde, kan in dit kader ook worden ingegaan op de opmerking van de Advocaat-Generaal in paragraaf 5 van de aanvullende conclusie. De Advocaat-Generaal gaat daarin gemakshalve er vanuit dat alle aangevoerde nova in het inleidend herzieningsverzoek en waarover Uw Raad zich tot dusverre niet heeft uitgelaten (en welke voornamelijk zien op de nova ten aanzien van de waarde van het biologisch

sporenmateriaal) geen feiten opleveren ex. artikel 457 lid 1 sub 2 Sv. zodat de herzieningsaanvraag in zijn visie alleen zou neerkomen op de verklaring van de heer Huis in 't Veld.

14. Zo eenvoudig liggen de kaarten natuurlijk niet. Het herzieningsverzoek en de gronden daartoe zijn zeker niet alleen *“in de kern terug te brengen tot de vraag of het voldoende waarschijnlijk is dat de heer Huis in 't Veld zich niet heeft vergist...”*. De kern van het herzieningsverzoek wordt nu juist, bij juiste lezing daarvan, gevormd door het bestaan van nieuw forensisch onderzoeksmateriaal c.q. onderzoeksrapporten (waarvan het merendeel van het NFI afkomstig zijn) die nu juist haaks staan op de aan de tweede hypothese ten grondslag gelegde aannames van destijds zegge en schrijven één NFI medewerker.
15. De kwestie van de daderwetenschap waarover de heer Huis in 't Veld spreekt vormt een op zichzelf staan novum. Mocht Uw Raad de Advocaat-Generaal volgen in zijn aanname dat Huis in 't Veld zich terzake *“vergist zou hebben”*, bestaat er nog steeds een feitelijke grondslag voor de verzochte herziening door middel van de andere nova die uitvoerig voor uw Raad tijdens de mondelinge behandeling zijn toegelicht, onder elkaar zijn gezet en zijn voorzien van concrete nieuwe bewijsmiddelen.
16. Concluderend kan worden gezegd dat de preliminaire opmerkingen van de Advocaat-Generaal als ongegrond terzijde moeten worden gesteld.

II Inhoud van de aanvullende conclusie

Inleidende opmerking: inconsistentie met eerste conclusie Advocaat-Generaal

17. Alvorens nader in te gaan op de voor Uw Raad afgelegde verklaringen en de betekenis daarvan voor het herzieningsverzoek dient het volgende te worden overwogen. In zijn eerste conclusie overwoog de Advocaat-Generaal nog expliciet ten aanzien van de verklaring van Huis in 't Veld van 19 oktober 2006, dit in paragraaf 7.9.3 het navolgende:

“Als De J. daadwerkelijk de ochtend na de moord om 8:00 uur tegen de getuige zou hebben verteld dat het slachtoffer is vermoord, duidt dat op daderwetenschap. In zoverre is de inhoud van de verklaring als zodanig als een novum aan te merken.”

18. Duidelijk is dat de Advocaat-Generaal zonder voorbehoud aanvaardt dat deze verklaring als een novum heeft te gelden indien blijkt dat Michael de Jong inderdaad op de ochtend na de moord in deze zin met Huis in 't Veld heeft gesproken.
19. In zijn aanvullende conclusie komt de Advocaat-Generaal hier duidelijk op terug door te oordelen dat deze verklaring niet dusdanig waarschijnlijk zou zijn dat deze als een novum heeft te gelden.
20. Dit nu is uiterst merkwaardig. Immers toen de Advocaat-Generaal zijn conclusie van 20 maart 2006 schreef, beschikte hij nog niet over de gedetailleerde verklaring en onder ede afgelegde verklaring van de heer Huis in 't Veld afgelegd voor Uw Raad, noch de onder ede afgelegde en uitvoerige verklaringen van de heren Scholten en Steverink. Deze drie getuigen zijn door de Raadsheer-Commissaris indringend verhoord en hebben vanuit dit perspectief de verklaring van de heer Huis in 't Veld uit 2006 zoals die bij de Advocaat-Generaal bekend was bij gelegenheid van de eerste conclusie, alleen maar versterkt. Evenmin beschikte hij over de onder ede afgelegde verklaring van de heer Steverink (zie hierna).
21. In dit licht is het dan ook onbegrijpelijk te achten dat de Advocaat-Generaal thans tot een ander inzicht komt, dit vergeleken met zijn duidelijke standpunt zoals neergelegd in de eerste conclusie, zulks terwijl er zich thans meer bewijsmiddelen voor Uw Raad bevinden die de juistheid althans niet onwaarschijnlijkheid van de verklaring van Huis in 't Veld uit 2006 nader adstrueren.
22. Reeds de voor Uw Raad afgelegde verklaring van Steverink vormt op zich al een nieuw feit. Immers, in het strafdossier bevond zich alleen een korte verklaring van Steverink die beperkt was tot een aantal uitspraken over de zogeheten grafrechten. Eerst voor Uw Raad heeft deze getuige voor het eerst onder ede verklaard over onder meer:

- de angst van wijlen mevrouw Wittenberg voor Michael de Jong,
- de contacten tussen wijlen mevrouw Wittenberg en Michael de Jong,
- wijzigen testament (relevant in verband met motief Michael de Jong),
- alsmede het aspect van het bekend maken van daderwetenschap op 24 september 1999 aan Huis in 't Veld.

23. Gelet hierop kan niet langer worden betwist dat de verklaring van Huis in 't Veld terzake als een novum heeft te gelden, waarvan de uiteindelijke bewijswaardering en impact op de bewijsredenering van het Hof ter beoordeling staat van de feitenrechter waarnaar de zaak zal moeten worden verwezen. (zie hierna)

Analyse verklaring Huis in 't Veld: een novum

24. Als het gaat om de inhoudelijke beoordeling van de verklaring van Huis in 't Veld, is het voor eerst van belang vast te stellen, met de Advocaat –Generaal dat:

“zou deze verklaring van Huis in t Veld in haar geheel onomstotelijk waar zijn, dan dient de aanvraag mijns inziens gegrond te worden verklaard, al het belastend bewijs tegen Louwes ten spijt.”³

25. Hierbij moeten echter twee dingen worden aangetekend:

- a. Ten eerste, het *“geheel onomstotelijk waar zijn”* van een dergelijke verklaring is niet een eis die de herzieningswetgever op dit punt voor ogen heeft. Uit de Memorie van Toelichting vormt immers dat, wil er sprake zijn van een novum, voldoende is dat er een onverenigbaarheid met de uitspraak bestaat en dat die onverenigbaarheid *“waarschijnlijk”* moet zijn.⁴

De wetgever heeft dit uitgangspunt uitgedrukt door te eisen dat er een *“ernstig vermoeden”* moet bestaan. Het *“onomstotelijk waar zijn”* als criterium vindt derhalve geen steun in het recht. Gelet hierop, en in aanmerking genomen dat de

³ Zie paragraaf 3 van de aanvullende conclusie.

⁴ Zie Memorie van Toelichting aangaande 432 ORO p. 214-215

voor Uw Raad onder ede bevestigde verklaring van Huis in 't Veld “*waarschijnlijk*” is geworden, is er derhalve een duidelijke grondslag voor toewijzing van de herzieningsaanvraag op dit punt.

- b. Ten tweede, binnen het bestek van een herzieningsprocedure past niet het oordeel over de al dan niet betrouwbaarheid van een getuigenverklaring. Anders gezegd, indien er reden zou zijn om “*aan de inhoud van een verklaring te twifelen*” (zoals de Advocaat-Generaal dit poneert), kan dit geen argument zijn om terzake geen novum te accepteren. Het uiteindelijk oordeel wat de precieze impact van een dergelijke nieuwe en cruciale getuigenverklaring zou hebben gevormd op de bewijsredenering van de feitenrechter, behoort derhalve primair bij deze feitenrechter *zelf* thuis. Met andere woorden, ook indien de Advocaat-Generaal danwel uw Raad reden zou kunnen hebben om aan de verklaring van Huis in 't Veld te twifelen, terwijl overigens deze verklaring niet zonder enige grondslag is, zou een terugverwijzing naar diezelfde feitenrechter niettemin dienen te volgen teneinde deze feitenrechter uiteindelijk in staat te stellen te oordelen over de vraag of een dergelijke verklaring, inclusief de mogelijk twijfel hieraan, zou hebben geleid tot een ander oordeel. In visie van verzoeker is dit ook zondermeer het uitgangspunt van de herzieningswetgever geweest.

26. Ook hierom bestaat er alle reden om het herzieningsverzoek op dit punt toe te wijzen. Immers, niet gezegd kan worden dat de verklaring van Huis in 't Veld “*zodanig onwaarschijnlijk is*”, met name niet nu:

- deze plausibel en gedetailleerd is,
- de getuige een concreet herinneringsbeeld heeft aan de locatie en het tijdstip, en
- bovendien twee onafhankelijke getuigen voor Uw Raad dit cruciale onderdeel uit de verklaring van deze getuige hebben bevestigd.

27. Bovendien, en hieraan gaat de Advocaat-Generaal eveneens voorbij, ligt er thans ook voor een nieuwe getuigenverklaring van mevrouw Comes-Van Brink d.d. 17 januari 2007 en die als separate productie in de herzieningsprocedure is ingebracht. (Deze

verklaring bevindt zich tevens bij het tussenrapport van het College Procureurs-Generaal, welk rapport bij Uw Raad is ingebracht)

28. Voor de volledigheid treft Uw Raad hier de meest essentiële passage uit haar verklaring aan:

"In totaal heb ik Michael dus drie keer gesproken. De eerste keer tijdens onze ontmoeting op het terras op vrijdag 24 september. Ik was op die dag in Deventer voor m'n scheiding en die datum is dus later door m'n advocaat bevestigd. (...) Wat ik me echter beslist nog met zekerheid kan herinneren, betreft met name het gesprek op het terras op vrijdag. Van dat gesprek heb ik me achteraf veel meer dingen voor de geest kunnen halen omdat ik ze kon koppelen aan bepaalde beelden. (...) Wat ik verder ook met zekerheid weet is dat er gesproken is over een rouwadvertentie van een "overleden vriendin" die hij wilde plaatsen in het Deventer Dagblad. Hij haalde daarbij een gevouwen briefje uit zijn zak dat verkreukeld was, alsof hij het weg had willen gooien. (...) Wat ik me nog kan herinneren van die advertentie is de merkwaardige tekst 'ze was als een moeder voor mij'. (...) Dat het in de advertentie over mevr. Wittenberg ging was volledig duidelijk."

29. Als het gaat om de zekerheid van deze herinnering, kan niet worden voorbij gegaan aan de stellige opmerking van deze getuige in genoemde verklaring waar zij zegt:

"Zoals gezegd, sommige dingen zijn moeilijk exact te herinneren na zeven jaar. Dit betreft met name de twee telefoongesprekken, waarbij ik nog wel kan herinneren wat er is gezegd maar soms niet meer exact tijdens welk gesprek dit is gezegd. Wat betreft het gesprek op het terras is dat anders. Daar zijn juist in de periode na de moord bepaalde dingen weer voor de geest gekomen omdat ik ze kon koppelen aan bepaalde beelden en flarden van het gesprek die me te binnen schoten over de ontmoeting."

30. De betrouwbaarheid en juistheid van deze verklaring volgt ook uit het feit dat het onderzoek van het College van Procureurs-Generaal in deze zaak heeft uitgewezen in

dat mevrouw Comes-Van Brink inderdaad op 24 september 1999 een afspraak had met haar advocaat te Deventer, hetgeen ook is geverifieerd door het onderzoeksteam.⁵

31. Het belang van deze nieuwe getuigenverklaring van mevrouw Comes-Van Brink is derhalve tweërlei:

- a. het ondersteunt indirect de betrouwbaarheid van de verklaring van Huis in 't Veld. Immers indien mevrouw Comes-Van Brink op 24 september 1999 al daderwetenschap van Michael de Jong kreeg, maakt dit temeer aannemelijk dat het inderdaad die dag is geweest dat Michael de Jong ook het gesprek met de heer Huis in 't Veld had. (zie voor de verdere verankering van de verklaring van Huis in 't Veld hierna de betreffende paragraaf waarop op dit aspect wordt ingegaan).
- b. De verklaring van mevrouw Comes-Van Brink geldt als een tweede en onafhankelijke bron, waaruit volgt dat, ook los van de verklaring van de heer Huis in 't Veld, Michael de Jong op 24 september 1999 over daderwetenschap beschikte.

32. In zijn eerste conclusie heeft Advocaat Generaal de bespreking van deze nieuwe verklaring enkel beperkt tot de opmerking dat deze verklaring niet voldoende betrouwbaar zou zijn.

33. Vastgesteld moet worden dat zowel in de eerste conclusie maar ook in de aanvullende conclusie, de Advocaat-Generaal geheel ongemotiveerd voorbij gaat aan de voor Michael de Jong zeer belastende verklaring die via een andere weg aantoont dat hij wel degelijk op vrijdag 24 september 1999 over daderwetenschap beschikte. De Advocaat-Generaal geeft met geen enkel argument aan waarom dan de verklaring van mevrouw Comes-Van Brink op dit punt onvoldoende betrouwbaar zou zijn. De Advocaat-Generaal heeft geen reden aanwezig geacht om haar als voor Uw Raad te horen getuige voor te stellen in zijn conclusie, dit terwijl de verdediging zulks wel deed.⁶

⁵ Zie pagina 48 van het tussenrapport Oriënterend Onderzoek

⁶ zie hiervoor ook de brief van 31 augustus 2007 van de verdediging aan de Raadsheer-Commissaris

34. Het bovenstaande vindt ook steun in de passage uit genoemde brief van de verdediging aan de Raadsheer-Commissaris, waarin het volgende valt te lezen:

“Belangwekkend is dat deze verklaring wordt ondersteund door de mededeling in het oriënterend vooronderzoek op pagina 48 inhoudende dat de advocaat van mevrouw Comes-Van Brink het onderzoeksteam heeft bevestigd dat hij inderdaad op 24 september 1999 om 14:00 uur een afspraak met haar had.

De AG stelt in zijn conclusie onder 7.3.4 vast dat, sprekend over de verklaring van mevrouw Comes-Van Brink van 8 oktober 1999 dat “het verhoor wel heel merkwaardig is verlopen gelet op het feit dat er niet op is doorgevraagd en evenmin door de getuige is op doorgegaan”. Evenwel, als de verklaring van 17 januari 2007 van mevrouw Comes-Van Brink door de AG onder 7.3.9 in de conclusie wordt besproken, wordt deze daar weliswaar weergegeven maar verder geen waardering hieraan verbonden door de AG.

Mocht de AG hier menen dat de verklaringen van mevrouw Comes-Van Brink niet consistent zouden zijn, zou dit op zijn minst nader getoetst moeten worden, welke toetsing gelet op het belang van haar verklaring, zeker relevant is voor het nemen van een verantwoorde beslissing op het herzieningsverzoek, met name als het gaat om het aspect van de daderwetenschap.

Zou dit reeds toentertijd in 1999 zijn gebeurd, dan zou mogelijk toen al datgene zijn gebleken dat door mevrouw Comes-van Brink is opgetekend in haar aanvullende verklaring van 17 februari 2007 die zich bij de stukken bevindt en onderdeel uitmaakt van het oriënterend vooronderzoek.”

35. Concluderend ten aanzien van dit onderdeel kan worden gezegd dat nu de verklaring van Huis in 't Veld op zijn minst “waarschijnlijk” is geworden c.q. gemaakt, mede door middel van het steunbewijs dat hiervoor is besproken, zich hier een duidelijk novum aandient.
36. In paragraaf 21 van de aanvullende Conclusie komt de Advocaat-Generaal “alles afwegende” tot de slotsom dat Huis in 't Veld de betreffende daderwetenschap op een

andere dag dan die van 24 september 1999 zou moeten hebben gehoord, althans dat deze verklaring *“niet zodanig waarschijnlijk is”*.

37. Opmerkelijk is dat de Advocaat-Generaal het waarschijnlijkheidsgehalte van de juistheid van deze verklaring mede ontleent aan een aantal zaken die hier op zich volstrekt los van staan. Zo baseert de Advocaat-Generaal zich voor zijn slotsom op onder meer op de kwestie van het lichaamsmateriaal van verzoeker op de blouse, het ontbreken van een bevredigende verklaring voor het telefoongesprek op 23 september 1999 (mst Deventer) alsmede op de stelling dat *“lichaamsmateriaal dat zeer waarschijnlijk van veroordeelde afkomstig is onder aan de nagels van het slachtoffer is gevonden”*.
38. Deze drie aspecten zeggen echter niets over het waarschijnlijkheidsgehalte en de kwaliteit van de verklaring van Huis in 't Veld zelf, dit binnen het kader van het zijn van een novum. Het kan derhalve niet zo zijn dat een pretense onwaarschijnlijkheid van een getuigenverklaring op zichzelf, in feite wordt gebaseerd op dergelijke onzekere en externe factoren als een simpele aanname dat er lichaamsmateriaal zou zijn gevonden dat *“zeer waarschijnlijk”* van de veroordeelde afkomstig is.
39. Dat het hier gaat om niet-objectieve criteria die bovendien feitelijk geen juiste grondslag hebben, volgt alleen al uit het feit dat uit geen enkel deskundigenrapport in deze zaak blijkt dat een Y-chromosoom onderzoek, zoals dit door prof. De Knijff terzake is uitgevoerd op de nagels, enige bewijswaarde heeft. Dit is door de verdediging ook toegelicht zowel in het herzieningsverzoek als ter mondelinge behandeling van Uw Raad en is bovendien zeer duidelijk benadrukt door prof. De Knijff in zijn toelichting op het rapport. Prof. De Knijff schrijft immers in zijn toelichtende verklaring van 4 oktober 2006:⁷
- (i) *“Omdat een Y-chromosoom DNA-profiel vrijwel NOOIT uniek is (..) kan van een Y-chromosoom profiel geen kansberekening worden gerapporteerd zoals wel voor een autosomaal DNA profiel wordt gedaan. Meestal geven we een globale indicatie van algemeenheid (of zeldzaamheid) van het gevonden Y-*

⁷ Welke verklaring zich bij de herzieningsstukken bevindt.

chromosoom profiel in een groot controlebestand met gegevens van bevolkingsgroepen over de gehele wereld. In dit geval is de frequentie van het gevonden Y-chromosoom profiel in de West Europese bevolkingsgroep (inclusief Nederland) ca. 3%.”

- (ii) *“Uit het feit dat de Y-chromosoom profielen in het nagelvuil overeenkomen met het Y-chromosoom profiel in ARA852#42 mag niet zondermeer de conclusie worden getrokken dat het mannelijk celmateriaal in het nagelvuil dus ook van dezelfde man afkomstig moet zijn. Er zijn ten aanzien van de nagelvuil extracten ten minste twee mogelijke verklaringen (scenario's):*
 - A) Het mannelijk celmateriaal in het nagelvuil is afkomstig van verdachte.*
 - B) Het mannelijk celmateriaal in het nagelvuil is afkomstig van een andere man weke bij toeval hetzelfde Y-chromosoom profiel heeft als de verdachte.”*
- (iii) *“Eenzelfde beargumentering is van toepassing voor alle andere sporen in deze zaak waarin UITSLUITEND een Y-chromosoom profiel overeenkomend met de verdachte is gevonden.”*

40. Bovenstaande wordt versterkt door het, ook in revisie door de verdediging besproken wetenschappelijk paper⁸ van prof. De Knijff d.d. 26 januari 2005 getiteld ‘De bijzondere aspecten van Y-chromosoom en mitochondriaal forensisch DNA onderzoek’ waarin hij schrijft:

- (i) Pagina 3: *“Omdat het Y-chromosoom onveranderd vele generaties lang van vader op zoon wordt doorgegeven zullen alle paternaal verwante mannen een identiek Y-STR profiel hebben. Bij een Y-STR match kunnen we dus deze paternaal verwanten per definitie niet uitsluiten als alternatieve donor van het spoor.”*
- (ii) *“Ook om een andere reden kunnen twee niet gerelateerde mannen bij toeval een identiek Y-STR profiel hebben. Dit heeft te maken met het feit dat de Y-*

⁸ Als productie 51 bij het herzieningsverzoek ingebracht.

STRs niet altijd geheel onveranderd van vader op zoon worden doorgegeven. (..) Hierdoor is het in theorie mogelijk dat na verloop van tijd twee mannelijke nakomelingen van twee 'oervaders' eenzelfde Y-STR DNA profiel hebben terwijl de oorspronkelijke 'oervaders' duidelijk verschilden. Eigen onderzoek aan Nederlandse mannen heeft laten zien dat de kans hierop ergens tussen de 1% en 0,1% ligt bij een tien Y-STR DNA profiel."

- (iii) *"Er zijn in Europa Y-STR profielen met een frequentie van 2% - 8%, afhankelijk van de geografische regio."*
- (iv) Pagina 4: *"Kort samengevat kan men dus stellen dat Y-STRs in specifieke gevallen een zeer betrouwbaar hulpmiddel zijn om verdachten uit te sluiten als mogelijke dader. Bij een match – het Y-STR profiel van een spoor komt overeen met een verdachte – kan men de verdachte niet uitsluiten als bron van het spoor, maar heel veel meer kan men niet met zekerheid concluderen."*
- (v) *"Het is dan ook om bovenstaande redenen dat de schrijver dezes de navolgende conclusie tekst gebruikt wanneer bij een forensisch DNA onderzoek op zijn laboratorium een Y-STR match tussen een spoor en een verdachte wordt gevonden: '...Op grond van de resultaten van het Y-chromosoom onderzoek kan geconcludeerd worden dat het Y-STR profiel van bovengenoemd spoor volledig overeenkomt met het profiel van de verdachte. Derhalve kan geconcludeerd worden dat op grond van het Y-STR onderzoek het bovengenoemd spoor afkomstig kan zijn van de verdachte maar ook, in ieder geval, van alle in mannelijke lijn aan hem verwante familieleden en een onbekend aantal andere personen...'"*

41. Hieruit volgt dat de redenering van de Advocaat-Generaal geen juiste feitelijke grondslag heeft.

42. Een dergelijke grondslag ontbreekt ook voor de kwestie van het telefoongesprek nu wel degelijk uit het recente rapport van Confidential Investigative Services (CIS)⁹ een

⁹ Rapport van J.J.R. Heinen, J.C. Meijer en J.A. Sterrenburg, d.d. 2 maart 2007

aannemelijke verklaring is gepresenteerd, mede op grond van recentelijk onderzoek door een zendamateur, dat en waarom op 23 september 1999 het telefoongesprek vanuit de omgeving van 't Harde via een mast in Deventer is aangeklikt. De meteorologische omstandigheden waren die avond dusdanig dat verbindingen over abnormaal grote afstanden werden vastgesteld. En dat de antenne, die dat telefoongesprek heeft afgewikkeld de enige was van de meer dan 10 in Deventer, die precies gericht was op de omgeving van 't Harde.

43. Hieruit volgt dat de redenering van de Advocaat-Generaal zoals neergelegd in paragraaf 21 niet alleen geen steun vindt in de feiten maar tevens niet kan bijdragen tot het oordeel dat de verklaring van Huis in 't Veld *“niet zodanig waarschijnlijk is”* dat dit een novum oplevert.

Verklaring verbalisanten Eshuis en Bruins: geen weerlegging van het novum

44. De vraag is uiteraard op zijn plaats of de bij Uw Raad afgelegde verklaringen van de verbalisanten Eshuis en Bruins in het voorgaande verandering brengen. Deze vraag moet ontkennend worden beantwoord.
45. De Advocaat-Generaal gaat in paragraaf 7 in op de verklaring van verbalisanten Bruins en Eshuis, zoals deze zijn afgelegd bij de Raadsheer-Commissaris op 29 augustus 2007. In deze verklaring geven Bruins en Eshuis aan dat alles wat door getuige Huis in 't Veld gezegd was opgenomen zou zijn in het proces-verbaal en als iets niet in het proces-verbaal staat de getuige daarover niets zou hebben verklaard. Ook zou tijdens het verhoor van Huis in 't Veld op 18 oktober 1999 het gesprek van Huis in 't Veld en Michael de Jong op 24 september 1999 niet ter sprake zijn gekomen.
46. In paragraaf 13 schrijft de Advocaat-Generaal dat het 'toch wel verbazingwekkend' is dat de mededeling van Huis in 't Veld over de ontmoeting met Michael de Jong op 24 september 1999, niet in het proces-verbaal van verhoor terecht is gekomen. De al dan niet verbazingwekkendheid van dit gegeven sluit op zich niet uit dat de betreffende mededeling wel is gedaan.

47. Belangrijker, de Advocaat-Generaal gaat echter voorbij aan een essentieel aspect dat eerst tijdens het verhoor van getuige Huis in 't Veld bij de Raadsheer-Commissaris aan het licht kwam. Huis in 't Veld verklaarde namelijk:

“Op vragen van mr. Knoops antwoord ik als volgt. U vraagt mij naar de sfeer van het verhoor op 18 oktober 1999. Dat verhoor heeft op de begraafplaats plaatsgevonden. De twee verbalisanten waren heel redelijk en gewoon. Het ging alleen om mevrouw Wittenberg. Ik heb buiten bij de poort aangewezen waar de pleegzoon stond en dat hij het mij daar heeft verteld. Dat was vóór het verhoor. Daarna zijn we naar de kantine gelopen en daar ben ik gehoord. Ik ben er toen niet meer over begonnen omdat zij zeiden dat ze er niets mee konden.”

48. Deze verklaring toont aan dat getuige Huis in 't Veld wel degelijk over het gesprek met Michael de Jong van 24 september 1999 bij de poort van de begraafplaats tegenover de verbalisanten vóór aanvang van het verhoor heeft verklaard. En dit maakt ook duidelijk waarom dit aspect niet in het uiteindelijke verhoor terecht is gekomen. Immers, het eigenlijke verhoor vond eerst daarna plaats in de kantine op de begraafplaats, dat wil zeggen na de informele mededeling van Huis in 't veld aan de twee verbalisanten. Bovendien geeft getuige Huis in 't Veld in zijn verhoor aan dat de verbalisanten aan hem vertelden dat ze met zijn informatie niets konden. Getuige Huis in 't Veld verklaart hierover:

“De verbalisanten zeiden mij dat ze er niets mee konden omdat ik geen beschrijving kon geven en dat ze al een verdachte hadden.”

49. Anders gezegd, na het dit gesprek tussen getuige Huis in 't Veld en verbalisanten Bruins en Eshuis buiten op de begraafplaats zijn zij naar de kantine op de begraafplaats gegaan. Daar is het verhoor afgenomen waarvan het eerste gesprek op de begraafplaats geen deel uitmaakte.
50. Deze gang van zaken kan niet als uitgesloten worden geacht en is in het licht van de omstandigheden waaronder de verklaring werd opgenomen, als niet onwaarschijnlijk te achten.

51. Bovendien is uit het onderzoek voor Uw Raad gebleken dat de aanvankelijke stellingheid waarvan de verbalisanten Bruins en Eshuis verklaarden dat de verklaring van Huis in 't Veld letterlijk zou zijn opgeschreven, niet juist is.

52. Immers, ten eerste blijkt op grond van nadere vergelijking tussen de genoemde conceptverklaring en de uiteindelijke getypte versie er wel degelijk een aantal discrepanties te bestaan waarvoor deze twee verbalisanten voor Uw Raad geen duidelijke verklaring hebben kunnen geven. Het gaat hier onder meer om een verschil in de beschrijving van het signalement van één van de mannen op de begraafplaats, welk signalement door Huis in 't Veld was gegeven.

53. Ten tweede volgt uit een analyse van de verklaring van de heer Rass d.d. 18 oktober 1999, die evenals de verklaring van Huis in 't Veld is opgetekend door verbalisanten Bruins en Eshuis, met de conceptverklaring van zijn verhoor dat er ook tussen deze beide stukken discrepanties voorkomen.

54. In de uitgewerkte verklaring van getuige Rass staat:

“Op de vrijdag, de dag van de begrafenis kwam er een man bij ons lopen. Hij vertelde dat hij het prettig vond, dat het kerkhof er zo mooi bij lag. Hij vertelde toen dat hij de pleegzoon was van mevrouw Wittenberg.”

55. Deze passage staat op deze wijze ook in de conceptverklaring van dit verhoor, echter ziet men in deze passage in de conceptverklaring ook een zinsnede die is doorgestreept. Het betreft hier de zinsnede:

“Ik weet van Gerrit dat...”

56. Het doorgehaald zijn van deze zinsnede heeft maar liefst tweemaal plaatsgevonden in het handgeschreven concept op pagina 2. Ook hiervoor bestaat geen enkele plausibele verklaring en de verbalisanten hebben dit ook niet voor Uw Raad verteld toen zij werden gehoord. Uw Raad weet dat de conceptverklaring van Rass eerst na het verhoor voor Uw Raad van Eshuis en Bruins is verstrekt. Waarom hebben de verbalisanten hier dan zelf geen melding van gemaakt in hun onder ede afgelegde

verklaringen? Dit klemte te meer nu zij stellig verklaarden dat “alles wat er gezegd zou zijn door de getuigen ook letterlijk zou zijn opgetekend”. Reeds hiermee is aangetoond dat dit niet het geval is geweest en ook hierom is het geheel niet onwaarschijnlijk dat er meer niet is opgetekend door de verbalisanten dan door de getuigen gezegd, waaronder ook Huis in 't Veld.

57. Ook aan dit punt gaat de Advocaat-Generaal volstrekt voorbij terwijl het nu juist een wezenlijk element vormt voor het antwoord op de vraag waarom de betreffende verklaring van Huis in 't Veld niet volledig is opgenomen door deze verbalisanten in 1999.

58. Op de derde plaats kan worden aangetoond dat inderdaad de verbalisanten in 1999 niet de volledige verklaring van Huis in 't Veld hebben opgetekend. Immers, Huis in 't Veld geeft ook aan dat hij steeds gesproken heeft over de “pleegzoon” of “aangenomen kind”. Echter, in het in het proces-verbaal van 18 oktober 1999 is slechts door Bruins en Eshuis opgenomen de term “die man” alsmede een signalement.

59. Meer plausibeler is daarentegen hetgeen Huis in 't Veld op dit punt met stelligheid voor Uw Raad heeft verklaard, namelijk:

“Toen ik op 18 oktober 1999 door de politie werd gehoord, kende ik de voornaam van de pleegzoon al wel. Dit heb ik niet tegen de politie gezegd. Ik sprak alleen over de pleegzoon of over aangenomen kind. De politie deed er niets mee omdat ik hem niet kon beschrijven. Ik ben pleegzoon blijven zeggen; ik heb er niet aan gedacht om de naam tegen de politie te zeggen”.

60. Dat deze gang van zaken meer plausibel is, dan de lezing van de Advocaat-Generaal, volgt alleen al uit het feit dat Michael de Jong en de beheerder elkaar al kenden voorafgaande aan de moord. Immers, dit laatste wordt nu juist ook door Michael de Jong *zélv* bevestigd in zijn verhoor bij Uw Raad. Hij geeft nota bene aan dat hij Huis in 't Veld ontmoette bij zijn maandelijks bezoeken aan het graf van Dr. Wittenberg, dit sinds 1996.

61. De conclusie uit het voorgaande luidt dan ook dat uit de verklaringen afgelegd bij Uw Raad van Huis in 't Veld en Michael de Jong volgt dat beiden elkaar al ontmoet hadden vóór het gevoerde gesprek over de wijze waarop weduwe Wittenberg was vermoord.
62. Uit bovengenoemde verklaring van Huis in 't Veld blijkt voorts dat getuige Huis in 't Veld tijdens het verhoor door de verbalisanten Bruins en Eshuis al bekend was met het gegeven dat er over Michael de Jong werd gesproken als 'de pleegzoon'. Nu deze wetenschap niet in het proces-verbaal staat opgenomen en er voorts een signalement staat opgenomen in het proces-verbaal, rijst temeer het vermoeden dat bij het optekenen van het verhoor van getuige Huis in 't Veld zich ernstige lacunes hebben voorgedaan waarvoor de verbalisanten geen enkele plausibele verklaring hebben gegeven.
63. De *slotsom* van deze paragraaf is thans evident: de inhoud van de duidelijke verklaring van Huis in 't Veld geenszins worden geenszins weerlegd door datgene wat Eshuis en Bruins voor Uw Raad hebben geponeerd.
64. Daarvoor bestaat ook nog een andere reden, die in navolgende paragraaf is neergelegd.

Verankering verklaring Huis in 't Veld terzake het niet belangrijk achten van informatie door verbalisanten

65. De Advocaat-Generaal merkt in zijn Conclusie onder paragraaf 13 voorts op dat het "*onbegrijpelijk*" is dat de verbalisanten niets met de informatie van getuige Huis in 't Veld hebben gedaan.
66. Echter, getuige Huis in 't Veld geeft wel degelijk een plausibele verklaring waarom de verbalisanten zijn mededelingen over het gesprek met Michael de Jong op 24 september niet serieus namen. Zowel in zijn verklaringen in 2006 alsmede zijn verklaring voor de Raadsheer-Commissaris van Uw Raad, is getuige Huis in 't Veld hierover duidelijk.
67. Zo verklaart getuige Huis in 't Veld hierover op 19 oktober 2006:

“Wel hebben de politiemensen destijds tegen mij gezegd, dat ze niets met deze informatie konden, omdat ik geen omschrijving kon geven van de persoon.”

68. Op 6 december 2006 verklaart getuige Huis in 't Veld over het gesprek met de verbalisanten:

“Ik heb dat (over het opmaken van het testament: GJK) niet verteld omdat de politiemensen mij de indruk gaven dat ze niets konden met hetgeen ik hen vertelde over het gesprek dat ik met de pleegzoon bij de poort van de begraafplaats had. Het werd afgedaan met de opmerking dat het helemaal niet kon wat ik zei. Ik had toen het gevoel dat de politiemensen niet goed naar mij luisterden en mijn verhaal niet geloofden. Ik ben er toen verder niet op ingegaan.”

69. Ook tijdens het verhoor door de Raadsheer-Commissaris verklaart getuige Huis in 't Veld hierover:

“De verbalisanten zeiden mij dat ze er niets mee konden omdat ik geen beschrijving kon geven...”¹⁰

70. *Concluderend* kan worden gezegd dat nu dit aspect niet door het onderzoeksmateriaal is weersproken en het op zich voorstelbaar is dat de verbalisanten toen zo hebben gereageerd, dit aspect van de door de Advocaat-Generaal opgeworpen “*onbegrijpelijkheid*” niet kan bewerkstelligen dat hier geen sprake is van een novum.

Het waarom van het ondertekenen van de concept-verklaring

71. Dit wordt niet anders door de opmerking in paragraaf 13 van de aanvullende conclusie, waarin de Advocaat-Generaal aangeeft dat het “*helemaal verbazingwekkend wordt*” dat aan getuige Huis in 't Veld diens verklaring is voorgehouden en dat hij zonder daarover nadere opmerkingen te maken het concept heeft ondertekend.

¹⁰ Verklaring getuige Huis in 't Veld bij de Hoge Raad op 26 september 2007.

72. Het gaat hier geenszins om een verbazingwekkend feit. Juiste lezing van de stukken leert dat hiervoor een aannemelijke verklaring voor ligt, gelegen in de precieze omstandigheden die de getuige Huis in 't Veld schetst ten tijde van het optekenen van het verhoor op 18 oktober 1999. In zijn verhoor op 19 oktober 2006, 6 december 2006 en 26 september 2007 (voor Uw Raad), verklaart getuige Huis in 't Veld specifiek over deze omstandigheden in relatie tot het ondertekenen van zijn verklaring.

73. Zo verklaart getuige Huis in 't Veld op 6 december 2006 op een vraag van de verbalisanten die hem toen verhoorde, of hij, getuige Huis in 't Veld, zich er niet over verwonderde dat de passage over het gesprek met Michael de Jong bij de poort op 24 september 1999 niet in het proces-verbaal was opgenomen, het volgende:

“Ik had mijn bril niet bij me. De politie heeft de verklaring voorgelezen. Dat ging niet zo gauw. Ik heb er op vertrouwd dat alles erin stond wat ik verteld had.”

74. Ook tegenover de Raadsheer-Commissaris van Uw Raad verstrekt getuige Huis in 't Veld een plausibel antwoord:

“Bij mijn verhoor van 6 december 2006 heb ik gezegd dat ik tijdens het verhoor van 18 oktober 1999 geen bril bij me had. Ik heb een normale leesbril. Ik vergeet mijn bril regelmatig. Het is juist dat ik toen geen leesbril bij me had. De verbalisanten hebben mijn verklaring voorgelezen. Als de politie het voorleest, vertrouw ik daarop. Dat gaat zo snel en dan let je er niet op. Het ligt in vertrouwde handen.”

In het bijzonder zegt Huis in 't Veld over dit punt voor uw Raad:

“Ik ben er toen niet meer over begonnen (over zijn ontmoeting op 24 september 1999 met Michael de Jong bij de poort: GJK) omdat zij zeiden dat ze er niets mee konden”

75. Concluderend kan worden gezegd dat er geen sprake is van een “verbazingwekkende” situatie zoals de Advocaat-Generaal die veronderstelt. Juist integendeel; gelet ook op de persoonlijkheid van de getuige Huis in 't Veld, van eenvoudig komaf en niet intensief geschoold (dit laatste heeft in ieder geval de verdediging tijdens het verhoor

mogen vaststellen), bestaat een plausibele verklaring voor de reden waarom Huis in 't Veld niettemin het concept tekende.

Verankering terzake de waarschijnlijkheid van juistheid verklaring Huis in 't Veld

76. Wat in de aanvullende conclusie van de AG wordt gemist is de vaststelling dat de verklaring van Huis in 't Veld een zodanig sterke verankering vindt in ander door Uw Raad gecontroleerd steunbewijs, dat alleen daardoor diens verklaring als niet onwaarschijnlijk heeft te gelden.
77. Immers, niet betwist kan worden dat er sprake is van essentiële overeenkomsten tussen de verklaringen van getuigen Huis in 't Veld, Scholten en Steverink met betrekking tot de ontmoeting van Huis in 't Veld met Michael de Jong op de begraafplaats op 24 september 1999, de angst van de weduwe Wittenberg omtrent het wijzigen van haar testament en de angst van Huis in 't Veld na het gesprek met Michael de Jong bij de poort van de begraafplaats. De verdediging laat hier thans de revue passeren een zestal concrete en meer objectieve argumenten voor deze verankering en dus de juistheid van de verklaring van Huis in 't Veld:
78. Op de eerste plaats blijkt uit de verklaring van de heer Scholten van 26 september 2007 dat hij zich kan herinneren dat hij op 24 september 1999 van de heer Huis in 't Veld had gehoord dat de Weduwe om het leven was gebracht door middel van messteken. Dit gesprek tussen de heer Scholten en Huis in 't Veld vond plaats op de begraafplaats. De heer Scholten geeft in zijn verklaring ook nog een andere omstandigheid weer die kan aantonen dat het gesprek tussen Huis in 't Veld en Michael de Jong die morgen op 24 september 1999 had plaatsgevonden, namelijk de mededeling in de verklaring van Scholten dat Huis in 't Veld vanwege de moord op mevrouw Wittenberg was aangedaan. Als deze ontmoeting een week later zou hebben plaatsgevonden zou de heer Huis in 't Veld al niet meer aangedaan zijn. Immers, hij had dan al ronduit kunnen vernemen omtrent de wijze waarop mevrouw Wittenberg om het leven was gebracht.

79. De Advocaat-Generaal merkt in paragraaf 17 ten aanzien van de impact die de moord op de weduwe op de getuige Scholten had, het volgende op:

“Wat mij opvalt in de verklaringen van Scholten is dat de dood van mevrouw Wittenberg voor hem weinig impact had omdat hij haar niet of nauwelijks kende en dat hij pas veel later heeft vernomen dat het stoffelijk overschot pas op 25 september 1999 is aangetroffen. Vrijdag 24 september 1999 was voor Scholten dus niet bijzonder. Waarom juist die vrijdag dan zo in zijn geheugen is gegrift is verwonderlijk.”

80. Op de tweede plaats gaat de Advocaat-Generaal er echter aan voorbij dat de getuige Scholten een heldere en plausibele verklaring geeft voor het herinneren van deze datum. De reden voor het herinneren van de datum van 24 september 1999 wordt door de heer Scholten in zijn verklaring van 12 december 2006 duidelijk uiteengezet. Op de vraag van een van de verbalisanten op welk moment de heer Scholten kennis droeg van de dood van mevrouw Wittenberg, antwoordt de heer Scholten:

“Dat was op vrijdag 24 september 1999. Ik hoorde dat van Gerard Huis in ’t Veld zelf.”

81. Ondanks dat de heer Scholten niet een even goede bekende was van de weduwe Wittenberg als getuige Huis in ’t Veld, is het niet onwaarschijnlijk dat de heer Scholten de datum van 24 september 1999 in zijn geheugen heeft gegrift als de datum waarop hij via Huis in ’t Veld voor het eerst hoorde van de moord op de weduwe Wittenberg.

82. En het is mede vanwege deze waarschijnlijkheid dat ook een bepaalde mate van zekerheid voorligt omtrent het moment van het gesprek tussen Huis in ’t Veld en Michael de Jong op 24 september 1999. Immers, hoe kan Scholten van de moord op mevrouw Wittenberg hebben vernomen van Huis in ’t Veld, indien deze Huis in ’t Veld eerder die morgen géén gesprek zou hebben gehad met Michael de Jong? En indien dit gesprek bij de poort tussen Huis in ’t Veld en Michael de Jong niet heeft plaatsgevonden, hoe kan de heer Scholten dan verklaren over de impact die de moord op mevrouw Wittenberg had op Huis in ’t Veld? Bovendien heeft Scholten

aangegeven dat hij doorgaans op vrijdagochtend naar de begraafplaats ging om met Huis in 't Veld een aantal zaken door te nemen, hetgeen ook door mevrouw Scholten bij Uw Raad is bevestigd. De eerstvolgende vrijdagochtend na 24 september was de dag van de begrafenis van de weduwe Wittenberg en derhalve was men op dat moment uiteraard al op de hoogte van de moord.

83. Ten derde presenteert Scholten voor Uw Raad nog een andere objectieve verankering voor het feit dat het bewuste gesprek juist op die vrijdag 24 september 1999 heeft plaatsgevonden en niet een week later. Immers verklaart Scholten:

“Op 23 september 1999, (...), vertelde mevrouw Wittenberg Gerard (Huis in 't Veld: GJK) dat zij een afspraak had met haar pleegzoon omdat zij hem uit haar testament wilde hebben.”

84. Op de vierde plaats, en dit vormt een essentieel gegeven waaruit blijkt dat het bewuste gesprek in ieder geval voor de begrafenis van de weduwe moet hebben plaatsgevonden, anders dan de Advocaat-Generaal veronderstelt, is daar de verklaring van getuige Steverink voor Uw Raad waarin hij een saillant en tegelijk belangrijk detail hiervoor geeft:

“Huis in 't Veld heeft mij verteld dat hij 's ochtends niet meer vroeg naar de begraafplaats wilde omdat hij bang was voor een lange man. Hij begon daarna zijn werkdag om 9:00 uur in plaats van om 8:00 uur. Ik weet niet meer wanneer hij dit heeft gezegd maar dit was de week na 25 september 1999. 25 september 1999 was een zaterdag, dus moet het in de week van maandag 27 september 1999 zijn geweest. Ik weet zeker dat het niet op 24 september 1999 was. Ik kwam vaak op dinsdag op de begraafplaats. Hij was bang voor die man vanwege zijn uitstraling. Hij had iets meegemaakt; wat weet ik niet precies.”

85. Tevens verklaart Steverink hierin:

“Later heeft Huis in 't Veld mij verteld dat hij bang was voor De Jong.”

86. Dit laatste vindt ook steun in de verklaring van getuige Scholten tijdens het verhoor voor Uw Raad, dit omtrent het gegeven dat Huis in 't Veld vanaf 1999 inderdaad bang was voor de pleegzoon c.q. klusjesman.
87. Hieruit volgt derhalve dat Huis in 't Veld dus wel degelijk op de vrijdag voor de begrafenis Michael de Jong heeft gesproken. Immers, waarom zou Huis in 't Veld anders te kennen hebben gegeven dat hij al voor de begrafenis niet meer op de vroege ochtenden op de begraafplaats wilden werken nu hij bang was voor de betreffende klusjesman c.q. pleegzoon? Dit is eenvoudigweg niet logisch als men met de Advocaat-Generaal zou aannemen dat Huis in 't Veld het gesprek eerst na de begrafenis zou hebben gehad. Waarom zou hij dan, volgens Steverink, al bang zijn geweest voor de klusjesman en daardoor niet meer 's ochtends durven te werken op de begraafplaats als hij niet op 24 september 1999 dat gesprek zou hebben gehad?
88. Ook hieruit volgt dat het bewuste gesprek wel degelijk op die vrijdag de 24 september 1999 moet hebben plaatsgevonden.
89. Op de vijfde plaats ligt een objectieve verankering voor in een ander gegeven dat door de Advocaat-Generaal over het hoofd wordt gezien. Alle drie de getuigen, Huis in 't Veld, Scholten en Steverink spreken zéér expliciet voor Uw Raad over zeven messteken, welk gegeven door Michael de Jong aan Huis in 't Veld is toevertrouwd op 24 september 1999. Niemand kon op 24 september 1999 weten dat de weduwe met vijf messteken (visie NFI) danwel zeven messteken (recente deskundigenrapporten) om het leven is gebracht. Het getal zeven is eerst na de door Huis in 't Veld en Scholten in 2006 afgelegde verklaringen naar boven gekomen toen aanvullend forensisch onderzoek is gedaan waaruit bleek dat er in feite sprake is geweest van zeven messteken en niet vijf. Hoewel dit gegeven volgens de Raadsheer-Commissaris niet bij de beoordeling van dit herzieningsverzoek betrokken zou kunnen worden, is het zonder meer saillant te noemen dat drie getuigen onafhankelijk van elkaar spreken over zeven messteken terwijl zij hiermee niet bekend waren c.q. konden zijn in 2006. Benadrukt wordt dat zelfs indien men zou uitgaan van de aanname dat het betreffende gesprek een week later zou hebben plaatsgevonden (*quod non*) dan nog kon er toen geheel niet bekend zijn, en dus ook niet Michael de Jong, dat de weduwe met zeven messteken om het leven was gebracht.

90. Op de zesde plaats wordt in de conclusie van de Advocaat-Generaal nog een ander punt gepasseerd waaruit nu juist wederom blijkt dat Huis in 't Veld het wel degelijk om de betreffende vrijdagochtend 24 september 1999 gaat. Dit houdt verband met het thans beschikbare overzicht van alle begrafenis op de betreffende begraafplaats over de jaren 1900 tot heden, welk overzicht voor Uw Raad eenvoudigweg toegankelijk is via het internet.¹¹ Gemakshalve hecht de verdediging als **productie 1** de excel-sheet van dit overzicht.

91. Dit overzicht bevestigt het volgende beeld:

- In het betreffende jaar 1999, heeft er slechts op vier momenten een begrafenis plaats gevonden op zowel de vrijdag als de zaterdag.
- De heer Huis in 't Veld heeft aangegeven (zie ook Scholten) dat hij alleen op zaterdag werkte indien dan een begrafenis plaatsvond.
- Nu het hier gaat om een incidentele en bijzondere situatie (slechts vier maal in één jaar)¹² maakt dit het temeer aannemelijk dat Huis in 't Veld zeker weet en kan weten dat het gesprek met Michael de Jong op die vrijdagochtend 24 september 1999 plaats vond.
- Immers, de week daarop was er inderdaad ook een begrafenis op zowel de vrijdag als de zaterdag maar dit was op de dag van de begrafenis van de weduwe zelf en de zaterdag die daarop volgde!
- Anders gezegd, Huis in 't Veld zou dus zeker hebben geweten, als het gesprek met Michael de Jong een week later zou zijn geweest, dat het dan daags na de begrafenis was geweest.
- Bovendien de vier momenten in 1999 waarop een begrafenis zowel op vrijdag als op zaterdag plaats vond, inclusief de vrijdag waarop de weduwe werd begraven met de zaterdag (1 en 2 oktober 1999), betreffen een weekend in de maanden juni, september en november 1999. Anders gezegd deze incidenten zijn daarenboven zeer verspreid hetgeen te meer aannemelijk maakt dat getuige Huis in 't Veld zich niet kan vergissen.

¹¹ Zie hiervoor: <http://www.ceintuurbaan18a.nl/listoverledenen.php>

¹² En dit geldt ook voor de andere jaren dan 1999, dit blijktens genoemde excel-sheet.

- Het is dus meer dan aannemelijk dat alleen al hierom Huis in 't Veld zich niet *kan* vergissen omtrent de vrijdag 24 september 1999.

92. Op grond van de zes argumenten en bovengenoemde objectieve factoren, uiteengezet in deze paragraaf, is derhalve meer dan aannemelijk gemaakt dat dit gesprek op die bewuste vrijdag 24 september 1999 moet hebben plaatsgevonden. Daarmee ligt de weg open voor het novum waarop de Advocaat-Generaal doelt in zijn eerste conclusie.

Onwaarschijnlijkheid en inconsistentie van Michael de Jong voor Uw Raad

93. De mate van waarschijnlijkheid c.q. geloofwaardigheid van de verklaring van Huis in 't Veld dient natuurlijk ook te worden gezien in het licht van de kans die Michael de Jong heeft gekregen voor Uw Raad om daarop te reageren. Indien daarop een plausibele reactie zou zijn gekomen van Michael de Jong, zou nog geredeneerd kunnen worden dat de verklaring van Huis in 't Veld in een ander licht zou komen te staan. Dit is echter niet het geval.

94. Ten eerste heeft Michael de Jong voor Uw Raad niet alleen inconsistent verklaard maar ook geen aannemelijk verklaring gegeven voor de pretense onjuistheid van de verklaring van Huis in 't Veld. Sterker, hij heeft voor uw Raad erkend niet te beschikken over een plausibele verklaring waar hij die vrijdagochtend 24 september 1999 dan *wel* is geweest.

*"Ik herinner me niet wat ik vrijdag 24 september 1999 heb gedaan."*¹³

95. Gelet op de importantie van deze datum voor Michael de Jong had het juist voor de hand gelegen waar hij dan wel zou zijn geweest temeer nu hij zich eerder heeft voorzien van een 'alibi' voor de avond van 23 september 1999, dit nog daargelaten dat dit alibi in twee instanties vals is gebleken. Dit laatste aspect is overigens aan de stukken van Uw Raad te ontlelen. Immers, de verbalisanten Eshuis en Bruins zijn door de verdediging tijdens hun verhoor bij de Raadsheer-Commissaris hiermee geconfronteerd en wisten daarop eveneens geen plausibel antwoord te geven.

¹³ Verklaring van Michael de Jong op 10 december 2007

96. Ten tweede heeft Michael de Jong tijdens zijn korte verklaring voor Uw Raad op een essentieel onderdeel zeer inconsistent verklaard, namelijk ten aanzien van de vraag of hij van de politie tijdens zijn eerste verhoor van 28 september had gehoord hoe de weduwe precies om het leven zou zijn gebracht. Op dit punt heeft Michael de Jong voor Uw Raad twee volstrekt tegenstrijdige dingen gezegd.

-Eerst verklaarde Michael de Jong op pagina 2 van zijn verhoor voor Uw Raad:

“Ik was in eerste instantie te verbouwereerd om specifiek te vragen naar de wijze waarop mevrouw Wittenberg was overleden. De verbalisanten zijn daarover ook niet zelf begonnen.”;

- Even later in dit zelfde verhoor (zie pagina 3) verklaarde hij iets volstrekt anders:

“Ik heb Huis in 't Velddonderdag 30 september 1999 gesproken. (...) Ik heb met Huis in 't Veld besproken dat mevrouw Wittenberg was doodgestoken. Dat was al bekend. Ik denk dat ik het uit de krant heb of van de politie heb gehoord bij mijn verhoor.”

97. Daarmee is op zich al komen vast te staan dat de verklaring van Michael de Jong waarop de Advocaat-Generaal zich beroept in paragraaf 18 en 19, niet de betekenis van de verklaring van Huis in t' Veld binnen het novumbegrip zal kunnen ontkrachten.
98. Op de derde plaats en ten overvloede, wijst de verdediging er in dit kader nog op dat, naast het feit dat uit het onderzoek is gebleken dat Michael de Jong voor wat betreft de donderdagavond 23 september 1999 tot tweemaal toe een vals alibi opgaf, hij eveneens zijn aanvankelijke bewering dat hij op 25 september 1999 een magneetstrip had gekocht en later in 2006, bij de confrontatie met het feit dat de winkel die dag geen magneetstrip had verkocht, heeft vervangen door de mededeling dat hij twee dagen na de moord een mes had gekocht.
99. Maar daarvoor bestaan ook nog andere redenen. Zo verschillen de verklaringen van Michael de Jong onderling. Zo verklaart hij op 12 oktober 1999:

“Ik heb ook nog een praatje gemaakt met de mensen van de begraafplaats. Ik spreek nu over een dag voor de begrafenis (30 september). De tombe op het graf van meneer Wittenberg was net gelicht. Ik kwam er toen achter dat de familie niet bij het graf was geweest. Dat kon je zien want om het graf wordt netjes aangeharkt. Iedere keer als ik bij het graf kom kan ik zien dat er niemand gelopen heeft.”

100. Echter, in zijn verklaring voor de Raadsheer-Commissaris op 10 december 2007 verklaart Michael de Jong over dit bezoek:

“Ik ben de dag voor de begrafenis, donderdag 30 september 1999, op de begraafplaats geweest toen het graf gedolven was.”

101. Op de vierde plaats, valt een grote tegenstrijdigheid waar te nemen tussen de verklaringen die Michael de Jong heeft gedaan bij zijn verhoor in oktober 1999 en die in december 2007 bij Uw Raad zijn afgelegd ten aanzien van de persoon waarvan hij de ‘daderkennis’ zou hebben vernomen. Waar Michael de Jong in 1999 met grote stelligheid beweert deze informatie te hebben ontvangen van Emilie Van Gent op 6 oktober 1999, ontkent hij dit in het verhoor bij de Raadsheer-Commissaris van Uw Raad. Op 10 december 2007 verklaart Michael de Jong immers voor Uw Raad dat hij deze ‘daderkennis’ heeft opgedaan van de heer Henk Rietman (politieman uit Twente) op 1 oktober 1999.

102. De *conclusie* uit het bovenstaande luidt dan ook dat de voor Uw Raad afgelegde verklaring van Michael de Jong eerder de waarschijnlijkheid van de juistheid van de verklaring van Huis in ‘t Veld versterkt.

III Nova gebaseerd op gewijzigd inzicht deskundige: analoge toepassing standpunt College van Procureurs-Generaal

103. Hoewel de Advocaat-Generaal in zijn conclusie niet op dit aspect in gaat, meent verzoeker dat de betekenis van de andere nova dan die gebaseerd op de verklaring van Huis in 't Veld, ook dient te worden gelegd naast het huidige standpunt van het College van Procureurs-Generaal in een analoge zaak.
104. In de zaak Lucia de B. accepteert de Commissie Evaluatie Afgesloten Strafzaken (CEAS) dat een verschil van wetenschappelijk inzicht over de kwestie van de digoxine tussen deskundigen en dat dit onvoldoende tot uitdrukking is gebracht voor het Hof, een nieuw feit vormt ex. artikel 457 lid 1 sub 2 Sv.
105. Van belang is dat het College van Procureurs-Generaal genoemd advies integraal en zonder restricties heeft overgenomen, zoals dit blijkt uit het persbericht van 29 oktober 2007 en het CEAS rapport aan de Procureurs-Generaal bij Uw Raad zond ten behoeve van een onderzoek naar de herzieningsmogelijkheden.
106. Uit het voorgaande volgt derhalve dat het Openbaar Ministerie zelf hiermee erkend dat een verschil van wetenschappelijk inzicht een nieuw feit kan opleveren.
107. Wat is nu het belang van deze opmerking voor onderhavig herzieningsverzoek? Onderhavig herzieningsverzoek legt met tal van nieuwe bewijsmiddelen bloot dat het Hof destijds is uitgegaan van een volstrekt eenzijdig beeld omtrent de waarde van biologisch sporenmateriaal binnen het bestek van de vraag of dit geweldssporen danwel normale aanrakingssporen zouden kunnen zijn. De bewijsmiddelen gevoegd bij het herzieningsverzoek tonen aan, naast het presenteren van nieuwe feitelijke gegevens, dat er bovendien een substantieel van wetenschappelijk inzicht bestaat over een dergelijke bewijswaarde (zie bijvoorbeeld de verklaringen van dr. Kenny, dr. Lee en prof. de Knijff waarvan de verklaringen zich bij de herzieningsstukken bevinden.).
108. Dit betekent dat ook in onderhavige zaak het door het Openbaar Ministerie geaccepteerde visie dat een verschil van wetenschappelijk inzicht een nieuw feit

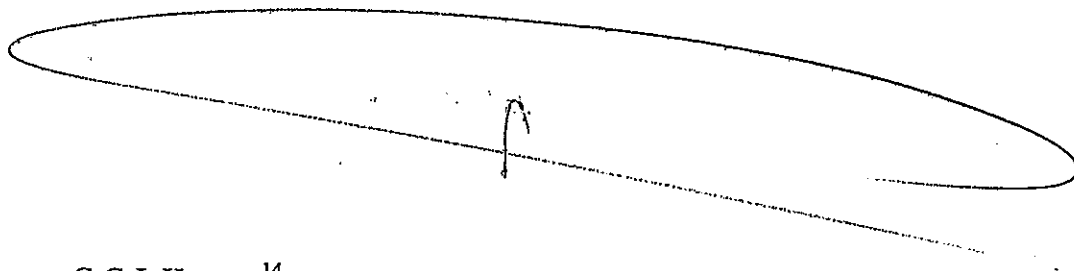
oplevert, ook geldt voor de onderhavige kwestie van de bewijswaarde van het biologisch sporenmateriaal. En al hierom ligt in visie van verzoeker de weg hiermee open voor een herziening.

IV Eindconclusie

109. In deze schriftelijke reactie is aangetoond dat de standpunten van de Advocaat-Generaal zoals neergelegd in zijn eerste alsook die neergelegd in zijn aanvullende conclusie geen steun vinden in de feiten en bovendien uitgaat van onjuiste toepassing van het recht inzake herzieningszaken. Het herzieningsverzoek dient derhalve te worden toegewezen waarbij nogmaals herhaald zij dat ook van de zijde van verzoeker uitdrukkelijk is verzocht om de betreffende DNA deskundigen nader te doen horen teneinde hen te confronteren met het groot aantal nieuwe (NFI) rapporten dat, zoals aangetoond, een geheel nieuw licht werpt op de onderhavige tweede hypothese.
110. Dit spreekt temeer nu, zoals in deze reactie aangetoond, uit het eindrapport van het CPG op pagina 24 onomstotelijk is aangetoond dat het in het herzieningsverzoek door de verdediging onderbouwde standpunt terzake de crimescope, geheel juist is gebleken. De implicaties hiervan zijn veel groter dan tot dusverre is aangenomen. Gelet op het feit dat het Hof op dit punt is afgegaan op de stelling van ing. Eikelenboom inhoudende dat de non-oplichting van de blouse bij dit crimescope onderzoek inhield dat er geen sprake was van normale overdrachtssporen, en het Hof op grond hiervan de tweede hypothese voor het bewijs gebruikte, is er stellig sprake van een novum.
111. Verzoeker meent dat een herziening alleen al hierom geïndiceerd is teneinde een opvolgend Hof in staat te stellen zich een volledig en juist oordeel te doen vormen omtrent deze nieuwe bewijsmiddelen die destijds bij het Hof Den Bosch geheel niet bekend waren.
112. Ten slotte, aan deze reactie wordt als **productie 2** gehecht een door verzoeker zelf geschreven schriftelijke reactie, waarin hij op een aantal punten ingaat die relevant

zijn voor de beoordeling van de aanvulling conclusie en waarvan de inhoud als hier aangehaald en ingelast te beschouwen.

Amsterdam, 7 februari 2008

A large, horizontal, oval-shaped handwritten signature in black ink, with a small vertical stroke intersecting it near the center.

G.G.J. Knoops¹⁴

¹⁴ Terzake het opstellen en indienen van deze schriftelijke reactie wordt verklaard dat verzoeker tot herziening ondergetekende uitdrukkelijk en bepaaldelijk heeft gevolmachtigd deze namens hem in te dienen en te ondertekenen.